

Ur höstens lyrik.

BERTIL MALMBERG: *Flöjter ur ödsligheten.*

JOHANNES EDFELT: *Sång för reskamrater.*

GUNNAR EKELOF: *Färjesång. Samtliga Bonniers.*

Bertil Malmberg

med Oxford. I "Sångerna om samvetet och ödet" kunde en viss avmattning spåras; diktaren hade lämnat sin egen värld och inte kunnat riktigt akklimatisera sig i den nya. Han bekänner själv öppet sitt dilemma i inledningsdikten till "Flöjter ur ödsligheten":

Jag vet ej varför jag trodde
mig kallad till rösternas torg
— jag som förhänligad bodde
i min slutenhets borg.
Det att jag icke stannat,
trogen mitt jag,
kunde det leda till annat
än nesa och nederlag?
Endast i halvlysa riken
snubblade aldrig min fot.
Endast som undanviken
ägde
själen hemvist och rot.

Nu är skalden tillbaka i sina "halvlysa riken", i sin frostiga mänskimmervärld, vars ödslighet är större än någonsin förr. Vildskogen har trängt hans vinterpark närmare än tidigare. I hans hus driva "öknitt och dunkeltyg" sitt spel, och ur dunklet stirra stela ögon mot honom. Självt är han fylld av ruelse och ångest, han känner sig helt rotlös, som en drivande sky, ett flarn i vinden:

Jag är bara en vind,
vandrande utan stad
— drivande framför mig
kvistar och blad.

Ej ens kärleken till den unga kvinna, som vågat följa honom in i hans visnande höstvärld, kan locka honom till befriande sång. Han bävar inför svaret för den ungas öde, och hans kärlek månges med ångers beska krydda. Stundom stiger ur de fulländat sköna stroferna ett ångestskri som från en själ i nöd: en svärmodigare kärlekslyrik kan vår moderna litteratur inte uppvisa.

"Flöjter ur ödsligheten" innehåller emellertid inte blott självbikt och kärlekslyrik utan dikter från Bertil Malmbergs alla områden. Denna diktsamling har ingen enda ljus ton, men varje strof är formad av en ännu lika stark mästarehand, som förmår att böja språket helt efter sin vilja.

Johannes Edfelts nya diktsamling är, om anmädlaren inte missminner sig, hans åttonde i ordningen och väl även hans starkaste efter "Högmåssa", fastän den knappast visar några nya drag hos den sällsynt sympatiska diktaren. När Edfelts lyrik när som högst, och det gör den mycket ofta i "Sång för reskamrater", utmärkes den inte blott av en teknisk virtuositet, som måste kallas bländande, av uttryckens klarhet och tankens fasthet utan även av ett mäktigt patos. Edfelt syftar högt och har en konstnärlig ambition, som inte vet av någon prutman, men då hans register inte är särskilt stort, är en viss enformighet ofrånkomlig: när man läst en av hans diktsamlingar, står den som helhet mycket levande för ens erinring, men man kommer inte ihåg många av de enskilda dikterna.

Så även i "Sång för reskamrater", vars ledmotiv liksom i förra tidigare produktion är en flammande protest mot tidens våldsmoralitet, mot de antihumana och nedbrytande krafterna i utvecklingen. Johannes Edfelts bitterhet är stor, men hans pessimism utesluter dock inte tron på livgivande flöden, som ej ens i fimbulvinterns köld helt frysa till. Självt vill han med sin dikt skänka lindring och tröst:

Mitt ord är till när ting till nackdel
vridas:

när huvudkudden väts av ångestsvett;
när knektens lans fläkt upp din ena sidas
artärer, vill det stå till hjälp berett.

Det finns många strofer med denna höga ton och rena skönhet i "Sång för reskamrater". Johannes Edfelts budskap till människorna är mörkt som tiden själv, men det är buret av ädelt patos.

Gunnar Ekelöfs "Färjesång" är fylld av uppbrotsstämningar. Hans sång — om man nu får bruka detta ord om de aforistiskt utformade stycken på lyrisk prosa, i vilka hans ingivelser fått sitt uttryck — toner från den färra, som för människorna från livets land till dödens, eller — vilket kanske är samma sak — upprätthåller kommunikationerna mellan aktivitetens värld och passivitetens. I en liten mycket självmedveten efterskrift framhåller han sin attityd som en "försvarsattityd mot varje form av totalitär narkos", vilket egentligen är ganska överflödigt. Ingen misstänker Gunnar Ekelöf för totalitära sympatier och inte heller för "vår dagliga defattism". Visserligen har han nått den ståndpunkten, då det enda viktiga blir att slita alla jordiska band, att förinta jaget och utplåna begären, men därav följer ingalunda, att han predikar någon självuppgivelse och kapitulaton för tidens gudar. Han vill endast en fördomsfri omprövning av livsvärdena. Tyvärr har han dock uttryckt sina tankar, stämningar och reaktioner i en form, som har mycket litet med poesi att göra. Hans "Färjesång" kan kanske hjälpa en och annan att stå emot den totalitära narkosen — om en på hjälp skulle behövas —, men den hjälper åtminstone inte anmädlaren att bekämpa ledsamheten.

Azel Larsson.

Horisont,

den litterära kalender, som startades i våras av Albert Bonniers förlag under redaktion av Gerard Bonnier, Johannes Edfelt, Thorsten Jonsson och Artur Lundkvist, har utkommit med sitt andra nummer, vilket inledes med en novell av Harry Martinson, "Ryck upp dig, Jonatan!" Kalenderns största litterära bidrag är ett av Rainer Maria Rilkes huvudverk, Duinoelegierna, i svensk tolkning av Erik Lindegren och Artur Lundkvist samt med en inledande essä av den senare. Den tyska lyriken företrädes vidare av Hölderlins dikt "Patmos", i översättning och med inledning av Johannes Edfelt. Svenska lyriker, som medverka i kalendern, äro Gunnar Ekelöf, med en ny dikt "Vittnesmälet", och debutanten Herbert Wählander.

Den unge engelske författaren W. H. Auden introduceras för svensk publik med ett par prosastycken ur sitt mest kända arbete "The Orators". Poesin och den aktuella verkligheten diskuteras i uppsatsen "Utmaning" — inte försvar — av den amerikanske lyrikern och dramatikern Archibald MacLeish. Av den i år bortgångne amerikanen Sherwood Anderson publiceras en karakteristisk novell, "Männens historia". Om den moderna anglosachsiska novellens utveckling handlar essän "Från Heming-

En glädjekälla
för alla
svenska hem

GUSTAF NÄSSTRÖM

FORNA
DAGARS
SVERIGE

"Ypperliga bilder,
ypperlig text."

FREDRIK BÖÖK i Sv. D.

Bonniers